

"הבחירה של יוני"- מערך שיעור דילמה פיננסית: ניהול תקציב

תכנית 'להבין את הכסף' נועדה להקנות מיומנויות התנהלות פיננסית לבני-נוער בחטיבה העליונה. מיומנויות אלה הן מהחשובות בעידן המודרני, והן עומדות בבסיס החלטות רבות שלנו בחיי היומיום.

בשלב מתקדם של התכנית, מומלץ להתחיל לדון איתם על החלטות יומיומיות בתחומים פיננסיים. מערכי דילמה פיננסית נועדו ככלי עזר למורה לתרגל עם התלמידים קבלת החלטות שקולה בתחומים פיננסיים שונים.

קהל יעד: תלמידי כיתות י'

משך הפעילות: 45 דקות

מטרות:

1. רפלקציה בנושא סדרי עדיפויות אישיים בניהול תקציב
2. בחינת המשמעות של עצמאות כלכלית של בני נוער
3. פיתוח חשיבה ביקורתית בנושאי קבלות החלטות פיננסיות

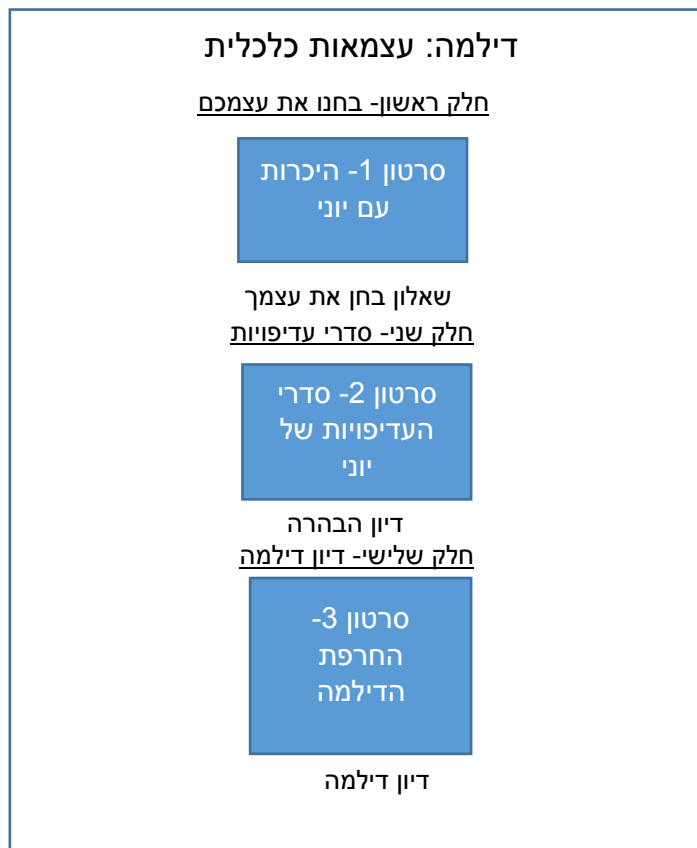
עזרים:

1. אתר האינטרנט של הפעילות
2. מקרן ורמקולים

ידע מוקדם: רקע בנושא ניהול תקציב אישי

כך נראה העמוד המלווה את השיעור באתר התכנית ([סרטון דילמה- עצמאות כלכלית](#)):

משך	נושאים/מושגים	פעילות
10 דקות	צפייה בסרטון ושאלון בחן את עצמך	פתיחה- בחן את עצמך
10 דקות	צפייה בסרטון וניתוח סדרי עדיפויות	סדרי עדיפויות
20 דקות	צפייה בסיום הסרטון ודיון בשאלות חשיבה	דיון דילמה
5 דקות	רפלקציה וסיכום	סיכום

פתיחה- בחנו את עצמכם (10 דקות):

השיעור עוסק בנושא של עצמאות כלכלית וסדרי עדיפויות, ומסופר דרך סיפורו האישי של יוני.
לאחר דיון קצר בכיתה עם דעות של תלמידים, כל תלמיד יתבקש למלא את 'בחנו את עצמכם'
באתר:

בחנו את עצמכם- ערכים אישיים:

1. האם אתם יודעים על כמה עמדו סך ההוצאות שלכם בחודש שעבר?
א. כן, במדויק ב. בגדול, כן ג. לא יודעים כמה
2. האם אתם יודעים מה ההוצאה החודשית הממוצעת שלכם על בילויים?
א. כן, במדויק ב. בגדול, כן ג. הערכה כללית בלבד
3. באילו סיטואציות אתם מבקשים מהורכם תוספת לדמי הכיס?
א. לאירועים מיוחדים כמו מתנות לחברים לרגל יום ההולדת
ב. כשנגמרו לי דמי הכיס של אותו שבוע
ג. בבית אצלנו אין דמי כיס, ההורים נותנים כל פעם שאני צריך
4. האם אתם מתנהלים לפי תקציב שקבעתם מראש בכל חודש?
א. כן, יש לי תקציב חודשי
ב. לא, אבל ידוע לי מה המקסימום של ההוצאות שאוכל להוציא
ג. אני לא מרגיש שאני צריך תקציב
5. האם אתם נוהגים להשוות מחירים לפני קנייה?
א. כן, כמעט תמיד
ב. רק ברכישות גדולות
ג. בדרך כלל לא

בסיום הבוחן כל תלמיד מקבל 'פרופיל' בעקבות השאלון- העצמאיים, המנוהלים ואלו שחיים את הרגע. כעת מומלץ לשמוע בקצרה מהתלמידים למה לדעתם קיבלו את הפרופיל הזה.
לאחר מכן, יש לצפות בחלק הראשון בסרטון 'הבחירה של יוני' בו מוצגת תמונת הערכים שלו.
בעקבות הצפייה בסרטון עולה שאלה קצרה לדיון- עד כמה בני נוער צריכים לשאוף להיות עצמאיים כלכלית?

חלק שני- סדרי עדיפויות (20 דקות):

התלמידים צופים בסרט השני. מיד אחריו התלמידים מתבקשים לדרג את סדרי העדיפויות התקציביים של יוני:

1. חוויות כיפיות עם חברים
2. רישיון נהיגה
3. הצטיינות מקצועית-אישית

לאחר מכן התלמידים מתבקשים לבצע תהליך רפלקטיבי באמצעות התרגיל הבא. המורה מעמיד לרשות כל תלמיד 100 שקלים, והם נדרשים לבחור על מה מבין הבאים היו מוציאים את הכסף. הסקר העוקב הוא מצב בו כמות הכסף מצטמצמת לתלמידים והם נאלצים לתעדף בין מה שבחרו. האפשרויות שלהם הן:

1. מתנת יום הולדת לחבר/ה הכי טובים
2. טיול בארץ עם חברים
3. חיסכון לרישיון נהיגה
4. מנוי לחדר כושר
5. הופעה של הזמר/ת האהובים עליכם
6. להחזיר הלוואה מאדם קרוב (למשל הורים או חברים)
7. חיסכון לטיול בחוץ לארץ עם המשפחה
8. תרומה

בעקבות התרגיל הדגישו **שני עקרונות לגבי סדרי עדיפויות:**

- א. **חוסר שיפוטיות:** סדרי העדיפויות משתנים בין אנשים שונים ובתקופות שונות
- ב. **היררכיה של סדרי עדיפויות:** השינוי בין שני הסקרים מעיד על סדרי העדיפויות. ניתן 'להעמיד למבחן' החלטות שונות שמקבלים בתחום הפיננסי ביומיום- למשל האם חשוב לי יותר שאצא עם חברים הערב או שאשמור את הכסף לקראת מסיבה בסופ"ש וכדו'.

חלק שלישי- דיון הדילמה (15 דקות):

יוני מגלה שהוריו השקיעו בו לקראת עתידו וקנו לו במתנה קורס בוינגייט לשיפור השחייה שלו. כעת עליו להחליט על מה להוציא את הכסף- טיול לחו"ל או רישיון.

כעת יתקיים דיון דילמה בכיתה באופן הבא:

1. **על כל תלמיד לכתוב לעצמו: מה על יוני לעשות- לטוס עם החברים לחו"ל או להוציא על רישיון הנהיגה? למה?**
2. **התלמידים נשאלים שאלה פתוחה- מהם הערכים העומדים למבחן?**
חברות מול עצמאות
3. **על התלמידים להתחלק לקבוצות של 4-5 תלמידים** בהתאם לדעות האישיות שלהם.
4. **כל קבוצה מתבקשת לבחור טענה אחת** שנראית להם המשכנעת ביותר ולכתוב אותה על הלוח/ באתר.
5. **דיון במליאה בו כל קבוצה מתבקשת להסביר את הטיעון שלה.** לאחר סבב בו כל קבוצה הציגה את הטיעון שלה, יש להוסיף שאלות הבהרה שמטרתן לעודד דיון פתוח בין צדדים שונים בכיתה:
 - מדוע לדעתך זו הדרך שעל יוני לנהוג?
 - מה דעתך על דברי...?
 - מהי חברות בעיניך? מהי עצמאות בעיניך?
 - האם היית משנה את עמדתך אם ידעת כי יוני כבר נסע השנה עם חבריו לחו"ל?
 - האם היית משנה את עמדתך אם ידעת שההורים יאלצו לבטל את ההרשמה לוינגייט כדי לסייע ליוני עם שיעורי הנהיגה?

סיכום ושאלות רפלקציה:

בשלב זה מומלץ לדון עם התלמידים על תהליך הלמידה שהתקיים בכיתה. דרך תהליך הלמידה בכיתה התלמידים יכולים להסיק על תהליכי קבלת החלטות בתחום הפיננסי בחייהם- דרך בחינה והעמקה בסוגיות השונות ובדילמות שעולות, דרך התייעצות וחשיבה משותפת. להלן מספר שאלות עזר:

1. אילו נימוקים שמעתם שלא חשבתם עליהם בעצמכם?
2. עם אילו מסקנות יצאתם מהשיעור?
3. האם התהליך שעברנו בכיתה הוא תהליך שהייתם מיישמים במקרים אחרים בחייכם?
4. האם לדעתכם התהליך בכיתה היה מוצלח? מדוע?
5. אילו תחושות עלו לכם בעקבות הדיון בכיתה?